

PM

DATUM: 2019-05-23

SVERIGES RIKSBANK
SE-103 37 Stockholm
(Brunkebergstorg 11)

Tel +46 8 787 00 00
Fax +46 8 21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se

DNR 2018-00960

Bilaga: Användning av TIPS plattformen för att utöka RIX tillgänglighet

Teknologiska framsteg, i kombination med förändrade konsumentförväntningar, förändrar det svenska betalväsendet. Kontantanvändningen minskar och i dess ställe ökar, inte minst, förekomsten av så kallade omedelbara betalningar. Omedelbara betalningar innebär att betalningar sekundsnabbt kan göras från en bank till annan bank, dygnet runt på årets alla dagar (24/365). Avveckling av omedelbara betalningar sker idag i ett betalningssystem som ägs och drivs av Bankgirot, kallat "Betalningar i Realtid" (BiR).

På sikt är det att förvänta att omedelbara betalningar blir en allt viktigare del av den svenska betalningsmarknaden och att en del av de betalningar som idag avvecklas sessionsvis¹ eller styckvis i Riksbankens betalningssystem (RIX) kommer att migrera till omedelbar avveckling. Därmed blir valet av vilken plattform som används för betalningsavvecklingen en viktig fråga för ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Centralbanker, inklusive Riksbanken, har historiskt sett stått i centrum för betalningsavvecklingen mellan finansiella institut av följande skäl:

1. **Centralbanker tillhandahåller riskfria betalningsmedel.** Riskfria betalningsmedel, så kallade centralbankspengar, är en förutsättning för att finansiella institut ska kunna avveckla betalningar utan att det uppstår risker som äventyrar den finansiella stabiliteten. Om inte centralbanken tillhandahållit betalningsmedel hade finansiella institut annars kunnat betala genom att utväxla fordringar på varandra. På så sätt hade det uppstått motpartsrisker, där ett instituts fallissemang förgrenat sig i det finansiella systemet. Genom att ingå olika finansiella arrangemang med centralbanken kan visserligen privata plattformar som avvecklar i affärsbankspengar, som BiR, minska avvecklingsriskerna. Men, om en centralbank likaväl kostnadseffektivt kan

¹ Sessionsvis avveckling innebär att ett stort antal mindre transaktioner genom en clearingorganisations försorg, tex Bankgirot, på förutbestämda tider summeras till större transaktioner, så kallad "batchclearing", som sedan avvecklas i RIX.

tillhandahålla en plattform för avveckling minskar behovet av privata plattformar som måste regleras, övervakas och omgärdas av omständliga finansiella arrangemang för att i slutändan ändå inte uppnå samma säkerhet som avveckling i centralbankspengar.

2. **Riksbanken är en neutral tillhandahållare av infrastruktur.** Betalningsområdet är i allt större utsträckning ett område där olika aktörer konkurrerar. Betydelsen av en neutral, långsiktig och stabil tillhandahållare av den underliggande infrastrukturen blir då än viktigare. Riksbanken kan bidra till att främja konkurrensen genom att tillhandahålla den grundläggande infrastrukturen på ett förutsägbart, säkert och effektivt sätt. Den privata sektorn kan utveckla konkurrerande tjänster med den grundläggande betalinfrastrukturen som ett fundament.

Av dessa två skäl har centralbankspengar blivit tumregeln för hur finansiella institut avvecklar betalningar.² Men, för att centralbankspengar ska förbli relevanta i en tid då betalningsväsendet förändras i riktning mot att vara tillgängligt 24/365 måste Riksbanken vara beredd att uppgradera sina avvecklingstjänster så att även de är tillgängliga 24/365. Om Riksbanken inte agerar är risken på sikt att centralbankspengar inte förblir normen för hur finansiella institut avvecklar betalningar med potentiellt negativa effekter på betalningsväsendets säkerhet och effektivitet.

Riksbanken kan tillhandahålla en avvecklingstjänst 24/365 via tre alternativ; (i) Riksbanken utvecklar eller upphandlar en teknisk plattform själv, (ii) Riksbanken uppdrar åt ett privat företag att administrera Riksbankskonton³ eller (iii) Riksbanken delar plattform med annan centralbank.

Plattformar för avveckling av omedelbara betalningar är dyra och tidskrävande att utveckla och därutöver är det svårt att få kostnadstäckning om en plattform enbart används av den svenska marknaden, vilket talar emot en egenutvecklad eller egenupphandlad plattform. Även det andra alternativet där Riksbanken uppdrar åt ett privat företag att administrera riksbankskonton har nackdelar. Dels får ett sådant arrangemang inte innebära att Riksbankens operativa och finansiella risker ökar, dels bör Riksbanken vid sådana arrangemang vara beredd att tillhandahålla det till mer än en aktör, vilket i sig kan innebära större operativa risker och effektivitetsförluster då centralbankslikviditet kan komma att fragmenteras mellan olika plattformar. *Därmed framstår det tredje alternativet, plattformsdelning med annan centralbank, som den mest framkomliga vägen om Riksbanken ska tillhandahålla avvecklingstjänster åt finansiella institut 24/365.* Mot den bakgrunden noterar Riksbanken att Europeiska centralbanken (ECB) och Eurosystemet⁴ har utvecklat en plattform för avveckling av omedelbara betalningar. Plattformen kallas TARGET Instant Payment Settlement (TIPS) och är i drift sedan november 2018. TIPS har teknisk kapacitet att avveckla betalningar även i andra valutor än euro, t.ex. svenska kronor. För att kunna avveckla andra valutor än euro på TIPS måste den centralbank som vill använda TIPS ingå ett avtal med

² Se BIS-CPMI (2003) "The role of central bank money in payment systems" samt CPMI/IOSCO (2012) "Principles for Financial Market Infrastructure", princip 9 ("Money settlements").

³ Ett sådant förfarande skulle vara analogt med det rådande upplägg där Riksbanken upplåter åt Euroclear Sweden att administrera centralbankskonton för värdepappersavveckling i VPC-systemet.

⁴ Eurosystemet består av ECB och de nationella centralbankerna inom euroområdet.

Eurosystemet och ECB. Om Riksbanken tillhandahåller avveckling av omedelbara betalningar i centralbankspengar genom TIPS skulle det vara i komplement till den befintliga avvecklingen av stora betalningar mellan finansiella institut inom ramen för RIX.

Riksbanken har under våren 2019⁵ undersökt de praktiska möjligheterna att använda TIPS plattformen och har inte funnit några avgörande tekniska hinder mot att koppla samman TIPS med Riksbankens nuvarande betalningssystem RIX. En initial kostnadsuppskattning avseende Riksbanken för ett sådant projekt är drygt 30 miljoner kronor. Riksbanken avser att tillämpa principen om full kostnadstäckning vid tillhandahållandet av tjänsten. Plattformdelning med Eurosystemet och ECB innebär att plattformens fysiska hårdvara geografiskt lokaliseras utanför Sveriges gränser (för närvarande Italien). Det innebär även att Riksbanken måste säkerställa att nationella krav på säkerhetsskydd kan upprätthållas. Beträffande geografisk placering utanför Sverige är det i sammanhanget värt att påminna om att en stor del av svensk betalinfrastruktur och tillhörande stödjande system redan idag är förlagda utanför Sveriges gränser. I det avseendet skulle TIPS plattformen inte utgöra något principiellt annorlunda eller nytt inslag i det svenska betalningsväsendet. Dessutom kan plattformsdelen med Eurosystemet ge fördelar då Riksbanken kan dra nytta av andra centralbankers förmågor att skydda betalningssystemet mot olika former av risker.

Sammanfattningsvis bedöms plattformsdelen med Eurosystemet vara det snabbaste och mest kostnadseffektiva medlet att ge finansiella institut tillgång till Riksbankens betalningssystem 24/365.

⁵ <https://www.riksbank.se/sv/press-och-publicerat/nyheter-och-pressmeddelanden/nyheter/2018/riksbanken-inleder-forstudie-om-tips/>